

فرهنگ و حکمت غنی ایرانی اسلامی

سید میثم موسوی

تصویرگر

ایمان اوانی

نیاز دارد.

آموزش و پرورش در کشور ما از یک سو میراث گران بهایی از فرهنگ، ادب و حکمت ایرانی اسلامی دارد و از سوی

دیگر باید با حضور و تعامل در عرصه جهانی، اولاً به تقویت خود پردازد و ثانیاً با حضوری غیرمقلدانه، منتقدانه و خلاقانه، عناصر غنی و اصیل حکمت و فرهنگ ایرانی اسلامی را به جهانیان معرفی کند و در تبیین و تبلیغ آن بکوشد. در عصر نوین (مدرن)، غرب با طرح و گسترش ایده جهانی شدن و حاکمیت ارزش های غربی در حوزه های گوناگون انسانی، سایر خرده فرهنگ ها و فرهنگ های ملی و محلی را مورد حمله و تحقیر قرار داد؛ بسیاری زبان ها و آداب و رسوم محلی تضعیف و در معرض نابودی قرار گرفتند و در این میان تنها ملت هایی که پشتوانه ای از ادبیات، فرهنگ و سنت های سترگ و عمیق داشتند، توانستند به حیات فرهنگی خود ادامه دهند.

اما با برآمدن قرن بیستم و تزلزل مبانی و اصول علمی و فلسفی تمدن نوین (مدرن) و موفق نشدن مدرنیته در برآوردن شعارهای خود، با وجود برخی موفقیت ها در عرصه های علمی و اجتماعی، ارزش های نوین هم دچار تزلزل و تضعیف شدند. وقوع دو جنگ جهانی و جنگ های استعمارگرانه دیگر در این عصر و کشته شدن میلیون ها انسان در اثر توسعه سلاح های کشتار جمعی، تخریب محیط زیست و بحران های انرژی و آب و پوچ گرایی و سردرگمی در حوزه های فردی، از جمله نتایج و

فرهنگ در بستری از دانش ها، آداب و رسوم، عادت ها، ارزش ها، باورها، احساسات و کنش ها و واکنش ها ظهور و بروز می یابد. در لایه ای ژرف تر، محصول جهان بینی و ایده های بنیادینی است که معمولاً از ادیان، اسطوره ها، سنت ها، مکتب ها و تجربه های بشری شکل گرفته است. فرهنگ، انسان بدوی را به انسان مدنی و اجتماعی تبدیل می کند و هویت بخشی، پویایی و پایایی، مصونیت و وحدت را در جامعه در پی دارد. از این رو، امروزه مطالعات فرهنگی یکی از مهم ترین و چالش برانگیزترین مباحث حوزه های مطالعاتی در جامعه شناسی شده است.

توجه به فرهنگ حاکم بر سازمان نیز به دلایل گفته شده از اهمیت ویژه ای برخوردار است، زیرا هر سازمان در واقع اجتماعی خاص از جامعه ای بزرگ تر است که برای انسجام افراد، فهم مشترک از امور و انطباق با محیط به فرهنگ مشترک نیاز دارد. به عبارت دیگر، فرهنگ سازمانی دربرگیرنده ارزش ها و رفتارهای قابل قبول و مورد احترام افراد آن سازمان است که برای کار تیمی، خلاقیت، پویایی، بهره وری و توسعه فعالیت های آن ضروری است. البته طبیعی است فرهنگ هر سازمانی ویژگی های خاص خود را دارد. آموزش و پرورش هم به عنوان سازمانی متفاوت و بسیار پراهمیت، فرهنگ ویژه خود را داراست، به طوری که آینده کشور را می توان در آینده آموزش و پرورش آن مشاهده کرد. ما با سازمانی مواجه هستیم که از فرهنگ حاکم بر جامعه تأثیر می پذیرد و در ضمن خود نیز فرهنگ ساز است و بر آن تأثیر می گذارد و سازمانی یادگیرنده و یاددهنده است که با حفظ هویت و رسالت های خود به پویایی دائمی

غنی ایرانی اسلامی در مواجهه با این تحولات چه نقاط برجسته و قابل اتکایی برای ارائه دارد؟ سه) استفاده از ابزارها و فناوری‌های نوین دیجیتال و هوش مصنوعی در آموزش چه فرصت‌ها و چالش‌هایی را پیش روی مدرسه‌های ما قرار می‌دهد؟

چهار) حکمت، فرهنگ و آداب و رسوم محلی و ملی چگونه و با چه روش‌هایی باید در برنامه‌های درسی بازخوانی و توصیف و تبیین شوند تا نسل جدید ما پذیرای آن‌ها باشند؟

پنج) فرهنگ سازمانی در آموزش و پرورش ما چگونه می‌تواند با وجود استفاده از آخرین دستاوردهای علم مدیریت، از عناصر فرهنگ و حکمت که از نیاکان ما به ارث رسیده است، برای ارتقا و تعالی خود بهره‌بردارد؟

در این شماره از رشد مدرسه فردا سعی کرده‌ایم در مباحث مطرح‌شده در مقالات و سایر مطالب ارائه‌شده به این پرسش‌ها بپردازیم تا گامی برداریم در مسیر توجه بیشتر به این حوزه مهم و به این امید که نظام تعلیم و تربیت توسط نخبگان جامعه مورد کندوکاو و بررسی جدی‌تر و گسترده‌تری قرار گیرد.

پیامدهای این دوران بوده است. از این رو، در عصر پسانوگرایی، ملت‌ها به اهمیت توجه به سنت‌ها و فرهنگ‌های خود که هم انسان را در تطابق کامل با محیط‌زیست و هم‌نوعان خود تعریف می‌کرد و هم به زندگی او معنای متعالی می‌داد، پی برده‌اند و تلاش می‌کنند به بازسازی و بازتعریف سنت در عصر جدید بپردازند.

در آموزش و پرورش نیز وضع به همین منوال بوده است؛ ساختار قرن نوزدهمی آموزش که از کارخانه‌ها و مراکز صنعتی الگوبرداری شده بود، بر مراکز آموزشی جهان و البته کشور ما حاکم بوده است که از نظم و ارزش‌های خاص مدرنیسم نشئت می‌گرفت. اما امروزه که جهان وارد عصر دیگری شده است، باید هر چه زودتر آماده تغییرات بنیادین و عمیق شویم. نظام تعلیم و تربیت ما امروز با پرسش‌های مهمی مواجه است که نخبگان این عرصه باید به آن‌ها پاسخ دهند:

یک) ویژگی‌های عصر جدید و فرهنگ و آموزش در آن چیست؟
دو) نظام تعلیم و تربیت مبتنی بر فرهنگ و حکمت